

Konference Úloha a místo zahraničních Čechů v bilaterálních vztazích II

21.–22. září 2023

První den konference byl zaměřen na zdravotní politiky, informace a novinky z exekutivy, která má ve své gesci krajauskou problematiku, a na příspěvky, které se věnovaly zadanému tématu konference.

V úvodu konference předseda Stálé komise Senátu PČR pro krajany žijící v zahraničí Raduan Nwelati ubezpečil naši diasporu, že má v Senátu oporu. Prosazení korespondenční volby je i nadále prioritou komise. Poděkoval Čechům žijícím v zahraničí a krajanům za šíření dobrého jména České republiky v zahraničí.

Videozdravici zaslal ministr zahraničních věcí pan Jan Lipavský, který mimo jiné sdělil, že ministerstvo zahraničních věcí pracuje na tom, aby krajauská politika odpovídala současné době. Za tři stěžejní témata považuje prosazení korespondenční volby, snazší přístup k občanství a provázanost krajauského školství s českým národním systémem.

Místopředseda Senátu PČR Tomáš Czernin ve svém projevu mimo jiné zmínil, že je stále potřeba v české společnosti více mluvit o Češích žijících v zahraničí a o našich krajanech, kteří jsou velkým přínosem pro domácí českou společnost.

Předseda Senátu Miloš Vystrčil ve svém vystoupení mimo jiné řekl, že málo využíváme českých občanů žijících v zahraničí a krajanů ke vzájemné spolupráci mezi zeměmi jejich pobytu a Českou republikou. Poděkoval krajanům za jejich práci a za propagaci České republiky v zahraničí. Zároveň poukázal na křehkost demokracie a na nelehkou dobu, ve které žijeme, konkrétně na válku na Ukrajině. Také se omluvil krajanům za to, že stále ještě nemohou volit korespondenčně ze zahraničí.

Eliška Hašková Coolidge, čestná předsedkyně Mezinárodního koordinačního výboru zahraničních Čechů, zavzpomínala na svou emigraci. Předseda tohoto výboru Mirek Krupička ve své zdravotní vyzvěhl vysoký zájem krajanů o účast na těchto konferencích, a to již od roku 1998.

Vrchní ředitel pro řízení sekce právní a konzulární MZV ČR Martin Smolek informoval o tom, jaké novinky ministerstvo připravuje pro občany ČR a krajany žijící v zahraničí – mimo jiné zlepšení konzulárních služeb, úprava možnosti nabytí občanství pro potomky českých občanů či zefektivnění vzdělávacího systému a sítě českých škol v zahraničí. Zvláštní zmocněnec pro krajauské záležitosti při MZV ČR Jiří Krátký pohovořil o tom, jak tato instituce nahlíží na krajany v zahraničí a jak se z jeho pohledu krajauská komunita za poslední roky a desetiletí proměňuje. Zmínil také potřebu vytvoření pro-návratové politiky, která by motivovala Čechy jednak vyjet do zahraničí, ale se i s nabytými zkušenostmi vracet do ČR, což je bezpochyby přínos pro celý český stát.

Zástupci MŠMT, v čele s vrchním ředitelem sekce mezinárodních vztahů, EU a ESIF Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) ČR Václavem Velčovským, informovali o novinkách ze školství, především pak z oblasti nostrifikace dokladů o dosaženém středoškolském či vysokoškolském vzdělání. V současné době existuje v zahraničí již 15 škol, které mají smlouvu s MŠMT a v nichž se učí podle českého Rámcového vzdělávacího programu (RVP). MŠMT informovalo i o probíhajícím pilotním projektu kombinované výuky (prezenční a online), jež je testováno i na zahraničních školách.

Velvyslanec Finské republiky v Praze Pasi Tuominen představil model parlamentu expatů, který ve Finsku existuje od roku 1997. Schází se jedenkrát za dva až tři roky a příští setkání se uskuteční v roce 2025.

Předseda Společnosti pro vědy a umění Ivo Budil zavzpomínal na první mezinárodní světový kongres, který se uskutečnil 1962. Následně byly uděleny ceny Společnosti pro vědy a umění Praha. Mezi oceněnými 19. ročníku byli: Václav Daněk, Juraj Jakubisko, Magdalena Kožená, Norbert Lichý, Václav Luks, Jan Pirk, David Radok, Roman Ráž a Jiří Suchý.

V odpoledním bloku k účastníkům pohovořili specialisté z několika institucí. Prvními byli Lenka Kločková a Roman Štér z oddělení fondů nestátní provenience a archivních sbírek Národního archivu, jež představili nejnovější akvizice archivů zahraničních Čechů. Ve své prezentaci zdůraznili, aby krajané materiály ze svých spolků předali do Národního archivu, kde budou odborně zpracovány a uchovány pro další generace.

Šárka Rámišová z oddělení dějin tělovýchovy a sportu Národního muzea připomněla, že dříve neexistovali profesionální sportovci a reprezentovat si mohli dovolit hlavně zámožné osoby. Vyčíslila také, kolik sportovců se v období po druhé světové válce až do roku 1989 nevrátilo ze zahraničních cest, například v letech 1947 až 1971 to bylo 36 volejbalistů.

Šéfredaktorka Radia Prague International Klára Stejskalová pohovořila o vysílání Českého rozhlasu pro krajany. První mezinárodní přenosy a programy si krajané mohli poslechnout už v roce 1926, o čemž také přesvědčil účastníky konference historický zvukový záznam. Ve svém příspěvku vyzvala Čechy žijící v zahraničí k zasílání nahrávek (audio / video). V Českém rozhlasu jsou schopni tyto sestříhat a upravit pro archivaci a případné vysílání.

Místopředsedkyně spolku České školy bez hranic (ČŠBH) Iva Jirovská mimo jiné zavzpomínala na založení první ČŠBH v zahraničí, jež vznikla v Paříži a letos oslavila 20 let.

Ředitel Czeppats in Science Matouš Glanc představil snahu této organizace o networking českých vědců žijících po celém světě.

Předsedkyně spolku CzechIN Pavlína Šenkýřová prezentovala činnost Českého domu v Curychu, který provozují čtyři roky a který supluje České centrum. Prezident CometX – Come & Meet Expats Adam Pruška ukázal model propojování talentů z businessu, vědy a řad podnikatelů ve Švýcarsku, ale také v ČR a na Slovensku pod mottem: „talent – zkušenosti – úspěch“.

Dagmar Straková z Iniciativy „Chceme volit distančně“ se vrátila k problému korespondenční volby a její film ukázal příběhy úspěšných Čechů žijících v zahraničí, kteří podporují korespondenční volbu; ta například na Slovensku funguje již od roku 2006.

Vladimír Bílek, poslanec za českou a slovenskou menšinu v Chorvatsku, mluvil o snaze zachování tradic, provozu školských zařízení od mateřské po střední školu, vydávání týdeníku Jednota či zastřešující organizací Svazu Čechů v Republice Chorvatsko.

Bývalá vedoucí referátu pro Evropské záležitosti, kontakty s partnerskými regiony a gender studia ve vědeckém oddělení Durýnského sněmu (Německo) Eugenie Trützscher von Falkenstein probrala působení českých občanů v německých veřejných institucích.

Předsedkyně Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku Helena Baslerová připomněla přínos Jiřího Gruši, který jako český velvyslanec ve Vídni „otevřel“ český zastupitelský úřad krajanům. Zmínila i změnu ve Vídni, a to, že České centrum ve Vídni ukončí již brzo svou činnost v dosavadních prostorách.

Člen Česko-švýcarské hospodářské komory Ivan Valíček ve svém referátu zdůraznil, že ve Švýcarsku se dělá hodně věcí jinak než jinde. Ať již ve věcech samosprávy, tak i v legislativních orgánech. Například prezident se volí jen na jeden rok a ve vládě je i opozice.

Po ukončení oficiální části prvního konferenčního dne byli všichni zúčastnění pozváni Ministerstvem zahraničních věcí na číší vína do Černínského paláce. Společenské setkání s živou diskusí se uskutečnilo v zahradě Ministerstva zahraničních věcí ČR. Na závěr příjemného podvečera byli zájemci pozváni na prohlídku bytu Jana Masaryka s odborným výkladem historika Ivana Dubovického.

Druhý den se věnoval „Vyprávění příběhů krajanů“. Na úvod předal předseda Mezinárodního koordinačního výboru zahraničních Čechů Mirek Krupička ocenění za dlouholetou činnost pro krajany. Mezi nimi byla například Věra Doušová (zakladatelka Potravinové banky Praha a také Krajského festivalu, který probíhal paralelně s konferencí), Jan Kára (působil v OSN a jako velvyslanec ve Švédsku), Zdeňka Keltošová (slovenská učitelka, která vede Klub občanů ČR v Bratislavě) či Ludmila Stáně (díky níž byly obnoveny české mše v Londýně „Velehrad“).

Následně představili své životní příběhy předseda Sokolu Mnichov Karel Pokorný, poté Jiří Bystrický, který prošel několika státy, aby se nakonec usadil ve Francii, Petr Bísek, jenž přes 20 let vydával Americké listy, grafička a malířka Iva Schach z Vídně, Helena Stráníková ml., která se přestěhovala z Chorvatska do Prahy a nyní pracuje na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde se věnuje „Jazykové biografii“ krajanů.

Další vystupující byla Blanka Karlsson, která je členkou Švédské historické společnosti, objevila 350 let ukrytý rukopis Komenského a Komenskému se celoživotně věnuje.

Ludmila Stáně z Velké Británie pracovala 13 let pro londýnský „Velehrad“ a také píše a pomáhá s Velehradským zpravodajem.

Jana Bratinková ze Slovenska zavzpomínala na dělení ČSFR, což bylo těžké období pro mnohé Čechy, kteří se museli rozhodnout, zda si ponechají české nebo slovenské občanství. V té době nemohli mít oboje, to bylo umožněno až později.

Vlastenka Krišan ze Srbska uvedla, že žije stále na stejném místě, ale už čtyřikrát se za její život změnil název státu. Ona sama poprvé přijela do ČR v roce 1997 – do Dobrušky na kurz češtiny pro krajany a v roce 2000 naopak začal působit první učitel češtiny u nich v Banátu.

Blanka Weichselbaum sdělila svůj zajímavý příběh, že když se odstěhovala do Německa, musela českému státu zaplatit za vzdělání, které v Česku získala. Její druhý manžel pocházel z Vídně, ale společně se přestěhovali do USA. Později se s dcerou vrátila do Německa, následně do Prahy a nakonec zakotvila v Rakousku.

Paní Renata Vendr, která se po roce 1968 vystěhovala přes Vídeň do Švýcarska, se seznámila se svým budoucím manželem Švýcarem na jedné české party ve Švýcarsku, kde byl jediným „cizincem“. Češtinu nikdy nezapomněla.

Libuše Stráníková z Chorvatska pracovala dlouhé roky v nakladatelství Jednota, o kterém poreferovala.

Na závěr setkání Martina Fialková představila videoprojekt České kořeny, který mapuje krajany žijící v zahraničí. Účastníci konference měli možnost zhlédnout filmovou novinku z dílny Tomáše Kubáka. Jednalo se o portrét Josefa Dlouhého, který žije mezi Švédskem (až za polárním kruhem) a Jižní Moravou.

Závěrečné slovo patřilo předsedovi Stálé komise Senátu PČR pro krajany žijící v zahraničí Raduanu Nwelatimu, který se s přítomnými podělil o svůj životní příběh krajana žijícího v zahraničí (v Sýrii). Po otci je syrského původu, ale česky se naučil díky mamince, která byla vášnivá čtenářka a v Sýrii vedla českou knihovnu.

Po zakončení konference v Senátu se účastníci přesunuli do Valdštejnské zahrady Senátu PČR. Zde si v nádherných prostorách Sala terrena vyslechli koncert Plzeňské filharmonie pod taktovkou japonského šéfdirigenta Chuheie Iwasakiho. Zazněla díla Antonína Dvořáka, Bedřicha Smetany, Leoše Janáčka a dalších. Sólově vystoupily dvě koncertní mistryně Plzeňské filharmonie Hana Hložková a Olga Alicja Osmolinska.

Celý záznam dvoudenní konference je možné shlédnout na webu Senátu [Krajanská konference 2023 \(senat.cz\)](https://www.senat.cz), kde je i ročník 2021.

Bronislava Vacková, tajemnice Stálé komise Senátu PČR pro krajany žijící v zahraničí

Foto: Senát PČR